
Tečaj III. V četrtek 5. kimovca (septembra) 1850. List 36.

Starši vsmertijo ponevedoma lastnega sina.

Resnična zgodba.

V neki vasi na Gališkem se je nedavno sledeča žalostna zgodba pripetila.

Kmetiških starišev sin je bil na vojsko vzet, zapustil hišo ljubih starišev in živi več let daleč od domovine. Komaj mu enkrat vikši dovolijo za nekoliko časa na dom iti, in hrepené prispe v vas, v kateri je bil doma. Prepričan, da ga stariši ne bodo koj spoznali, gre k županu, in mu razodene željo, da bi ga stariši prehitro ne spoznali, zato da bi jih še bolj razveselil. Iz tega namena župana zaprosi, da bi ga hotel na večer kakor vojaka zavoljo dolžnikov v vas poslanega k starišem nastaniti. Župan mu prošnjo spolni, in ga pelje k starišem stanovat.

Stariši čez to nevoljni se z vojakom malo pečajo, in tako je temu še laglje nepoznanemu ostati. Kmalo se spravlja v odkazano staničico spat; da bi pa bilo veselje milih starišev še večje, izroči gospodinji, materi svoji, mošnjo z denarji rekoč: Prosim, shranite mi te denarje, ki sim si jih na vojski pridobil.

Stariši so zlo ubožali, ker so bili skoraj vse premoženje poprodali, svojega ljubega sina odkupiti,

kar je pa bilo le še premalo. Silno huda se jim je godila.

Ko mati mošnjo prejme, se je pri tej priči slaba misel lóti, da bi s temi denarji, ako bi bili njeni, morebiti vendar le sina odkupiti mogla. Pove to misel svojemu možu, — skleneta zares se denarjev polastiti, in njih lastnika ali gospodarja v kraj spraviti. „Kdo bode potem po njem prašal?“ — reče ona; — „in če kdo praša, se mu odgovori, da je zjutraj še pred dnevom odšel.“

Kakor sta sklenila, tako tudi storila. Ko vojak naj sladkejše spi, ga vmorita.

Drugi dan v jutro stopi župan v hišo, vedčín, kako je neki dobri sin svoj sklep zveršil. Ravno na pragu kmetico srečati, jo vpraša: No, kaj dela vaš sin? ali ste zdaj zadovoljni, da sim vojaka k Vam stanovat pripeljal? — Žena se prestraši, da ji kerv v žilah zastane; vse pošasti hudobne vestí ji stopijo pred očí, in vsa zgubljena zakriči na ves glas: „Oh, kaj sim storila, svojega lastnega sina sim vmorila!“ Krik in jok privabi kmalo sosede, ki hočejo nesrečne stariše zvezati; ali preden do očeta pridejo, si nesrečnik s serpom do smerti vrat prereže. Revno mater, katero je prevelika ljubezen do njenega deteta tako žalostno prekanila, so sodni oblasti izročili, kjer je pa ob pamet prišla.

Gosp. Knoblecher in afrikanski divjaki.

Gospod Ignaci Knoblecher je latinskih 6 šol v Novem mestu, 7. 8. in 10. šolo pa v Ljubljani tako dobro doveršil, da je bil večjidel eden prvih. Zgodaj je v sercu nagib začutil, milovanja vredne divjake po drugih delih sveta, kodar še ni luč prave vere zasijala, učiti ter jim mračni um z nauki od pravega, edinega Boga in z različnimi vednostimi razsvetljevati. Odpravi se toraj po spolnjenih Ljubljanskih šolah v Rim v učilnico, v kateri se duhovni pripravljajo, ki želijo za spreobračevavce ali verooznanovavce v tuje kraje iti.

*) *Le po doveršenem 2. letu bogoslovja* *

Leta 1846, potem ko se je 3 leta v Rimu pripravljaj, in skerbno ptujih jezikov učil, nastopi dalni pot svojega namena. Najpred gre na Libanon, pozneje pa jo mahne v notrajno Afriko. Srečno je prišel do Nubije blizo Egipta, in ostane v mestu Kartum, od kodar je 24. vélikega serpana (avgusta) tega leta, potovaje na Dunaj, kakor smo že v 35. listu na 280. strani povedali, nenadoma v Ljubljano prispel. Vsi znanci so vreli prečastitljivega gospoda vidit in ga izpraševat, kako je kaj po tistih krajih, kjer zdaj živi. Tudi jaz sim se bil prederznul, dobro poznanega gospoda s tremi prijatli obiskati in ga po marsikteri reči poprašati. Kar sim zvédel, tukaj podam.

Ko v njegovo stanico stopimo, ga najdemo prav po turški oblečenega s turbanom, to je turško kapo na glavi, z dolgo lepo razčesano brado in rudečo halo ali poveršno sukno, pod katero je imel drugo pisano do tal, ki je bila čez sredo s širokim tudi pisanim pasom prepašana, na nogah pa lahke čevlje, kakoršne pri nas po mestih ženske nosijo. Tako, je djaj, se nosijo sirski duhovni. Taka obleka je ondot potrebna. V našej vozkeji obleki nebi mogel v tistih krajih nihče hoditi; prevelike vročine bi se ga prijela, da je nebi še sleči mogel.

Vročina — nam je pravil — je taka, da hoče iz človeka vse izpuhteti. Divji zamurci, ki ne nosijo nobene obleke, si mažejo, da preveč iz njih ne puhti, ves život z neko rudečo zemljo, z mastjo zmešano; ponoči pa se v pepel zarijejo.

Kako neomikani da so še afrikanski zamurci, spričuje sledeča zgodba, ki nam jo je gosp. Knoblecher pravil.

„V mesto Kartum priti“, je djaj, „sim prec vprašal, kateri zamurci da bi bili naj bolj prebrisani, in da bi ž njimi naj laglje kaj opravil. Mi odgovoré: Zamurci po imenu Barci (Bari). Si kupim nemudoma sužnika iz tistega kraja (drugáče ga ni bilo dobiti). Od tega se naučim izpraševaje v dveh letih njih jezika; nato grem ž njim do njih. Me iz daleč vgledati, mislijo, da je kakšen

sovražnik, in mi gredo z orožjem nasproti, kralj prvi pred njimi. Ko smo si pa že blizo, začnem s harmoniko igrati. Pri tej priči vsi ostermijo, in se veselo poskakovaje pogledujejo, češ, kaj neki je le to? — Kaj takega niso še nikdar popred slišali. Belim ljudem pravijo „ljudožeri“, kakor da bi ti ljudi žerli. To pa zato, ker Turki ž njimi po nečloveški ravnajo, ako jim nočejo kakšne reči iz dobra prepustiti.“

„Ko so vidili, da se jim jaz, s harmoniko igranje, prijazno bližam, se tudi oni meni prijazno približujejo. Kralj se mi prikloni, in me vpraša, kaj da želim. Mu odgovorim, da bi jih rad učil tistega prav spoznati, kateri je vse tako modro vstvaril, ki je vse tako modro do zdaj vladal, vlada, in bode vladal, — nadalje, da jih želim tudi veliko lepih reči, vednosti in umetnosti naučiti. Dokler sim jaz to govoril, spoznajo zamurci mojega črnega hlapca, njih brata. Koliko veselje čez dve leti ga živega viditi, ki so mislili, da ga je že kateri belec požerl. On pa jim začne praviti: Oh, vi ne veste, kako dober gospod je to, ki sim ga med tim služil, kako lepo je z menoj ravnal, in koliko lepih reči me je naučil. — Kralj pravi nato meni: Vso deželo ti dam v oblast, le delaj, karkoli te je volja; toda tisto lepo reč (pokaže harmoniko) bi te jaz prosil, da bi hotel meni dati. — Ni jenjal, da sim mu jo dal. Delil sim jim nato vsim skup svetlih steklenastih (glaževnatih) koral, nad katerimi so imeli toliko veselje, kot pri nas otroci nad svetlo rečjo.“ — Gosp. Knoblecher je pri černih Barcih pol leta ostal, jih v verskih in drugih potrebnih rečeh podučeval in veliko kerstil.

Divjaki so ga prav radi imeli, in čisto nič hudega se mu ni zgodilo.

(Dalje sledi.)

Moder sodnik.

V Sarajevem, velikem mestu na Turškem je bil neki tergovec ali kupčevavec zgubil mošnjo denarjev in je dal

po mestu oklicati, da hoče hvaležno dati sto grošev tistemu, kdor mošnje najde. V tem pride neki kmet, in prinese mošnje govoreč: „He tergovec, ali so to tvoji denarji, ki si jih zgubil.“ Tergovec ves vesel seže po mošnji, jo odpre in začne denarje šteti. Pa veselje se mu v žalost spremeni, ko pomisli, da mora sedaj dati sto grošev temu, ki je denarje našel, in začne misliti, kako bi se mogel zviti in mu nič ne dati. Ko je denarje preštel, reče kmetu: „Priatelj! ali ti si sto grošev že iz mošnje vzel, ker jih je bilo v njej osem sto grošev, sedaj jih je pa samo sedem sto? No, prav si storil! Zahvalim se lepo.“ Ubogi kmet se vstraši, to zaslišati; njemu je bolj žal za voljo sramote, kakor za voljo obečanih sto grošev. Zato se začne rotiti in preklinjati, da se on denarjev ni dotaknul, temuč da jih je prinesel, kakor jih je našel. Tergovec pa ostane terdo pri svojem. In tako se malo po malo sprimeta in se ženeta pred gosposko k sodniku.

Ko sta oba prisegla; tergovec, da je v mošnji bilo osem sto grošev, in da jih je sedaj le sedem sto, kmet pa, da se on denarjev ni dotaknul, temuč da mu jih je tako prinesel, kakor jih je našel; tedaj jima modri sodnik, kteri je spoznal, kaj je, in kako je, tako le razsodi: „Vidva imata oba prav. Ti, tergovec, si zgubil osem sto grošev, ti, kmet, si pa najdel samo sedem sto grošev; tedaj ti denarji niso tega tergovca, temuč nekega drugega človeka. Zato, ti kmet vzemi te denarje seboj in jih hrani, dokler ne pride tisti, kteri je samo sedem sto grošev zgubil. Ti pa, tergovec, čakaj, dokler se tisti najde, kteri je najdel osem sto grošev.“

Kaj mislite, kako se je denarja lačni tergovec potem za ušesi praskal? Res je tedaj, da ni nikakova lakomnost še prida zalegla.

Kratka slovnica slovenskega jezika.

§. 29. Osebna zaimena.

Razločimo tri osebe. Kdor govori, je prva; komur

se govori, je druga; od kogar se govori, je tretja oseba.

Za prvo osebo stoji zaimé jaz, za drugo ti, za tretjo on-ona-ono. Povračno sêbe (se) služi vsim trem Sklanjajo se tako:

I. oseba.

1. jaz (jez)
2. mene, me
3. meni, mi
4. mene, me
5. (pri) meni
6. (z) menoj, mano.

II. oseba.

Edinobroj.

ti
tebe, te
tebi, ti
tehe, te
tebi
teboj, tabo.

Dvobroj.

1. mi dva, (ž. s.) me dvě, mé	vi dva, (ž. s.) ve dvě, vē
2. náju, náji	vaju, vaji
3. náma	vama
4. náju, náji	vaju, vaji
5. (pri) nama	vama
6. (z) nama	vama.

III. oseba.

Edinobroj.

Moški

ženski

srednji spol.

1. on	ona	ôno
2. njega; ga	njé; je	njega; ga
3. njemu; mu	nji, ji; njej, jej	njemu; mu
4. njega; ga (-nj)	njo; jo	njega; ga
5. (pri) njem	nji, njej	njem
6. ž njim	njo	njim.

Dvobroj.

1. ona	ôni, oné	ôni, oné
2. nju; ju	} za vse tri spole.	
3. njima; jima		
4. nju; ju		
5. (per) njima		
6. (ž) njima		

Višebroj.

1. ôni, oni	ône, one	ôna
2. njih; jih	}	za vse tri spole.
3. njim; jim		
4. nje, je; njih, jih		
5. (per) njih		
6. (ž) njimi		

(Dalje sledí.)

Štiri kratkočasne igre. *)

Igro kvart tako v steno ali pa na strop zagnati, de kvarta, ktero si je kdo zamerkal, obvisi, druge pa na tla padejo.

Položé se kvarte po versti tako, de vse figure, kakor tudi druge enako naravnane ležé, in ena se da potéginiti. Potem se urno vsa igra oberne in vlečeno kvarto se vkaže zopet nazaj vtakniti. Potem se pregledajo in pokazalo se bo, de vlečena kvarta memo družih narobe leži. Ta kvarta se dene pod mizo, namaže se zgorej s kako limasto rečjó (z lojem, limam) in s močjó se veržejo po tém vse kvarte v steno ali pa strop. Namazana bo tam ovisela, druge pa na tla padejo.

Vganiti, v kateri roki ima kdo ravno, in v kateri neravno število denarjev.

Če ima kdo v obeh rokah denarje, v eni neravno in drugi ravno število, mu reci, jih v desno roko še enkrat toliko djati, in število leve roke prišteti. Če je število ravno, je bilo neravno v desni roki; če je pa število neravno, je bilo neravno v levi.

Postavim: Kdo ima v desnici 4, v levici pa 5 dvajset; reci število v desni roki za enkrat pomnožiti, de dobi 8, če število v levici k temu prišteješ, se dobi 13, tedaj neravno število, bilo je tedaj neravno število v levici.

*) Iz bukvic na zadnji strani priporočenih.

Narediti, de denar iz rute zginе.

Sprosi si od koga izmed družbe kak denar, ki se priča vsih v sredo razgernjene rute položi. V vogál rute se pa poprej ravno tako velik denar vsije, kakor je uni. Potem se ruta skup zgerne, in seže se vanjo, kakor če bi hotel pogledati, ali je denar še v nji, vzame se pa iz nje, tako de nihče ne vidi. Vkup zgernjena ruta se da potem vsacimu pošlatati, ali je denar še v nji. Rekli bodo vsi, de je še, ker za všiti denar primejo. Ta čas se pa spo-sojeni denar lahko kam drugam položi, kjer se potém v čudenje vsih pričujočih zopet najde. Potem se da ruta kterimu gledavcov, de jo pod kako posodo dene, in vprašajo se vsi, če so gotovi, de je denar še v ruti, in poterka s palico na posodo, kake besede mermraje. Nazadnje se prime ruta za vogál, in se mahne ž njo parkrat, potém pa se spravi zopet v žep.

Vodo v gorki stanici v léd premeniti.

Zmešaj snega ali drobniga ledú na cinjastim ali pa porceljanastim krožčiku (talarju) s pestjo soli. Na to zmes postavi drug krožčik z merzlo vodo. Oba krožčika pa postavi, kakor stojita enega verh družega na ponvo, pod katero žerjavica leži. Kadar začne žerjavica osoljeni sneg na zdoljnim ploščiku topiti, zmerzne voda v zgornjim in se premeni v léd.

(Merzla zmes pod krožčikom namreč tako naglo gorkoto iz vode nad seboj potegne, da voda zmerzne; priprosti ljudje bodo mislili, da je copernija).

*Pristavek vredništva.***Novе bukvice.**

(V novem pravopisu.)

Ravno so prišle na dan in se dobivajo po 10 kr. na prodaj pri gosp. J. Giontinitu, bukvarju v Ljubljani, lične bukvice (46 strani v 16ki) z napisom: „Kratkočasne igre s kvartami, številkami in drugimi rečmi v družbah.“ To niso igre za denarje, ampak za smeh, kratki čas in pa tudi za poduk, posebno primerne v zatiranje praznovestva. Tedaj jih mladini in vsim njenim prijatom po zasluženju priporočimo.

Vredništvo.

Založnica **Rozalija Eger.** — Odgovorni vrednik **J. Navratil.**

V Ljubljani.